

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ชาวไทยส่วนใหญ่นับถือ ประชากรของประเทศร้อยละ 95 นับถือพระพุทธศาสนาสืบต่อมาจากบรรพบุรุษไทย พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทยมาช้านาน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้หล่อหลอมซึมซับอยู่ในวิถีไทย จนกลายเป็นรากฐานวิถีชีวิตของคนไทยในทุกด้าน ทั้งด้านศีลธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี พระพุทธศาสนาถือเป็นศูนย์รวมจิตใจของสังคมไทย นอกจากนี้พระพุทธศาสนายังเป็นหลักในการพัฒนาชาติไทย หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ใช้คุณธรรมและสติปัญญาในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองและร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาชุมชนพัฒนาสังคมชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง

วัดในพุทธศาสนา มีบทบาทเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมของชุมชน สร้างความสามัคคีในชุมชน รวมถึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ชาวไทยได้บวชเรียนในพระพุทธศาสนาได้ฝึกฝนอบรมตนให้เป็นคนดี เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติไทย โดยมีพระภิกษุเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนเป็นศูนย์กลางความเคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ให้คนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม นอกจากนี้ พระภิกษุหลายรูปได้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำชุมชนพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น จากความสำคัญดังกล่าวโดยพิจารณาถึงจำนวนวัดในพุทธศาสนา ซึ่งกระจายอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศถึง 39,481 วัด (ที่มา: กองพุทธศาสนสถาน, 29 ธันวาคม 2558) นับเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ อันจะเป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมอันดีงามรวมถึงการวางรากฐานการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของสังคมและชุมชน ทั้งนี้โดยตั้งอยู่บนเงื่อนไขปัจจัยเชิงคุณภาพของวัดและพระภิกษุ ที่มีศักยภาพสูงพอ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ แก่ประชาชนให้มีคุณภาพ มีความรู้ ความคิด ทักษะคิด ต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

สถาบันอาศรมศิลป์ ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการทำงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ โดยเชื่อมโยงกับมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และมิติทางจิตตปัญญา ได้ดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่วัดให้เป็นศูนย์เรียนรู้สุขภาวะของเมืองเพื่อพลิกฟื้นความสับสนและการเป็นศูนย์รวมจิตวิญญาณให้กับวัดทั่วประเทศ โดยการสนับสนุนของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาวะ(สสส.) ภายใต้ชื่อประชาสัมพันธ์โครงการ "วัดบันดาลใจ" มีเป้าหมายสำคัญ "เพื่อพลิกฟื้นความเป็นศูนย์กลางทั้งในด้านกายภาพและจิตวิญญาณ ให้กับวัดทั่วประเทศ"จากการดำเนินโครงการดังกล่าว นับจากเริ่มดำเนินโครงการ วันที่ 15 กันยายน 2557 ได้เกิดผลสัมฤทธิ์ในด้านต่างๆ เป็นที่รับรู้ในวงกว้าง ดังนี้

1) การดำเนินงานพัฒนาวัดนาร่อง 9 วัดจากทั่วประเทศ มีมติการทำงานครอบคลุมทั้งด้านกายภาพและภูมิทัศน์ภายในวัด ควบคู่ไปกับการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย 9 วัดบันดาลใจ ได้แก่

- วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร จ. นครพนม
- วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร จ. เชียงใหม่
- วัดนางชี กรุงเทพมหานคร
- วัดภูเขาทอง จ. พระนครศรีอยุธยา
- วัดชลประทานรังสฤษฎ์ (พระอารามหลวง) จ.นนทบุรี
- วัดสุทธิวาราม กรุงเทพมหานคร
- วัดศรีทวี จ. นครศรีธรรมราช
- วัดป่าโนนกุศหล่ม จ. ศรีสะเกษ
- วัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย)

จ.พระนครศรีอยุธยา

2) เกิดภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการทำงาน ได้แก่ หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมภูมิสถาปนิกประเทศไทย วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทยญี่ปุ่น และโครงการสร้างเสริมสุขภาพกำลังพล กองทัพอากาศ ฯลฯ

3) สร้างการรับรู้ต่อสาธารณชนในวงกว้างถึงเป้าหมาย คุณค่า และแนวทางการดำเนินโครงการวัดบันดาลใจ ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ นำไปสู่การขยายเครือข่ายและสร้างความเชื่อมั่นในการเข้าร่วมขับเคลื่อนพลิกฟื้นพัฒนาให้วัดกลับมาเป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณให้กับสังคม

4) มีวัดทั่วประเทศให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการ และเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ในการทำงานเพื่อพัฒนาวัดตามแนวคิดของโครงการ มากกว่า 60 วัด

5) เกิดกลุ่มจิตอาสาเพื่อการพัฒนาวัด ประกอบด้วย กลุ่มวิชาชีพด้านการออกแบบ สถาปนิกการศึกษา รวมถึงกลุ่มวิชาชีพด้านอื่นๆ สนใจเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในโครงการจำนวนมาก จากผลการดำเนินโครงการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลสัมฤทธิ์จากการสื่อสารโครงการผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเอื้อให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลในเชิงสร้างสรรค์ สามารถสื่อสารคุณค่าของโครงการและสร้างการรับรู้ต่อสาธารณชนในวงกว้าง รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้จากการทำงาน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างเครือข่ายและผู้สนใจในระยะเวลาอันรวดเร็ว

จากผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว สถาบันอาศรมศิลป์ ยังได้ตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาระบบ ICT และการให้บริการอินเทอร์เน็ตกับวัดในโครงการที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่สาธารณะที่ประชาชนใช้ประโยชน์ ควบคู่ไปกับการดำเนินกิจกรรมพัฒนาพื้นที่วัดและสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชนและสังคมทางสถาบันฯ จึงได้พัฒนาข้อเสนอ “โครงการติดตั้งระบบ ICT และการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงด้วยเทคโนโลยี Wi-Fi ในเขตพื้นที่สาธารณะของวัด” ขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการพัฒนาติดตั้งระบบ ICT และการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงด้วยเทคโนโลยี Wi-Fi ในพื้นที่วัดเป้าหมายของโครงการ โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อ

- ส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็ก เยาวชนและชุมชนรอบวัด รวมถึงพระภิกษุและสามเณรเข้าถึงบริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึงในพื้นที่สาธารณะ ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลทางด้านดิจิทัล
- ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือให้บริการสังคมและชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและวัด
- สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของ วัด พระภิกษุ ชุมชน และองค์กรท้องถิ่น เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันสามารถดำเนินการดูแล รักษา รวมถึงพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) ส่งเสริมการให้บริการกิจการโทรคมนาคม เพื่อสังคมและชุมชน และกระจายถึงคนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน โดยการติดตั้งระบบ ICT และการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงด้วยเทคโนโลยี Wi-Fi โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้กับวัดที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน
- 2) ส่งเสริมวัดที่มีพื้นที่สำหรับเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในการเรียนรู้และให้ข้อมูลด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและวัดให้กับพระภิกษุ สามเณร เด็ก เยาวชนและชุมชน สามารถเข้าถึงการให้บริการระบบ ICT และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
- 3) พัฒนาซอฟต์แวร์โครงการ วัดบันดาลใจ เพื่อการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและพัฒนาวัด โดยคณะทำงานร่วมระหว่าง วัด เยาวชน นักออกแบบและผลิตรายชื่อ

4) เพิ่มศักยภาพการใช้สื่อใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระดับชุมชน และการเข้าถึงความรู้ผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรืออินเทอร์เน็ต รวมถึงการรู้เท่าทันสื่อ ให้กับพระภิกษุ สามเณรเด็ก เยาวชน และชุมชนรอบวัด

1.3 ขอบเขตของโครงการ

1) **ขอบเขตการทำงาน** มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 2 ปี โดยสามารถแบ่งงานออกเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

- **งานออกแบบพัฒนาพื้นที่ศูนย์ ICT 10 แห่ง** โดยการพิจารณาคัดเลือกวัดที่เข้าร่วมโครงการฯ หรือแนวทางการทำงานร่วมกับเครือข่าย ศึกษาและสำรวจพื้นที่อาคารเพื่อออกแบบปรับปรุงอาคารรวมถึงภูมิทัศน์บริเวณศูนย์เรียนรู้ของวัด ติดตั้งอุปกรณ์ระบบ ICT ที่เหมาะสมเพื่อรองรับการใช้งาน เปิดใช้งานและทำการจัดระบบขั้นตอนการดูแลศูนย์การเรียนรู้จากส่วนกลาง

- **งานออกแบบพัฒนาแพลตฟอร์มและซอฟต์แวร์** โดยทำการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ(Requierment Analysis) ออกแบบและพัฒนาด้านเทคนิค (System Development) การออกแบบและพัฒนาระบบซอฟต์แวร์(System Development)

- **งานพัฒนาเนื้อหา (Content) เฉพาะของแต่ละวัด** โดยการสืบค้น เรียบเรียงและจัดทำเนื้อหาสื่อการเรียนรู้รวมถึงการออกแบบสื่อความหมาย (Interpretation) และการเผยแพร่เนื้อหาเฉพาะของแต่ละวัดให้เป็นที่รู้จักผ่านช่องทางทางการของโครงการฯ

- **งานจัดกิจกรรมเรียนรู้ พัฒนาทักษะ** โดยการสร้างเครือข่ายบุคลากรการเรียนรู้ด้าน ICT ของวัด ฝึกอบรมบุคลากรและอาสาสมัครในด้าน ICT และการพัฒนาเนื้อหาและกิจกรรม รวมถึงการดูงานกรณีศึกษาโครงการตัวอย่าง จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อประเมินผลการดำเนินงาน

2) **ขอบเขตด้านพื้นที่** มีรายชื่อวัดที่เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 10 วัดจากทั่วประเทศ ดังรายชื่อต่อไปนี้

วัดที่ 1 วัดสุทธิวาราม เขตเจริญกรุง กรุงเทพมหานคร

วัดที่ 2 วัดทองน็อย เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

วัดที่ 3 วัดนายโรง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

วัดที่ 4 วัดไผ่เหลือง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

- วัดที่ 5 วัดจากแดง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
วัดที่ 6 วัดภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
วัดที่ 7 วัดอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
วัดที่ 8 วัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
วัดที่ 9 วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
วัดที่ 10 วัดควนอุโบสถ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.4 เป้าหมาย

- 1) ศูนย์การเรียนรู้ ICT จำนวน 10 แห่ง ที่เชื่อมโยงระบบการพัฒนาค้นข้อมูล ส่วนกลางที่สามารถเชื่อมต่อกับแหล่งข้อมูลของเครือข่ายต่างๆ และข้อมูลของวัดที่ให้ผู้ใช้งานทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ง่าย ระบบมีลักษณะง่ายต่อการใช้งาน
- 2) โครงสร้างของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รูปแบบการเชื่อมต่อระบบฐานข้อมูลของแอปพลิเคชันกับเครือข่ายอื่นๆ และแบ่งปันข้อมูลกับศูนย์ ICT ในพื้นที่วัด เป้าหมายระบบการจัดการ Content ของโครงการ แบ่งเป็น Content ส่วนกลาง และ Content เฉพาะของวัดเป้าหมาย
- 3) การฝึกอบรมบุคลากรในพื้นที่ที่จะดูแลรักษาเนื้อหาและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของวัด
- 4) การจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน/ผู้ใช้งาน
- 5) ช่องทางการสื่อสารให้ทางวัดและชุมชนใช้ร่วมกันการผนวกเทคโนโลยีกับการส่งเสริมการเรียนรู้ธรรมะ ผ่านอัตลักษณ์ของวัด

กองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ
(สำนักงาน กสทช.)